

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudce JUDr. Filipa Dienstbiera a soudkyně Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobce: **O. I. S. A.**, zastoupený JUDr. Lukášem Pletichou, advokátem, sídlem Průmyslová 1631/4, Jablonec Nad Nisou, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. prosince 2019 č. j. OAM-80/ZA-ZA15-K09-PD2-2015, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. listopadu 2020 č. j. 1 Az 6/2020 - 49,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. listopadu 2020 č. j. 1 Az 6/2020 - 49 a rozhodnutí žalovaného ze dne 20. prosince 2019 č. j. OAM-80/ZA-ZA15-K09-PD2-2015 **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II.** Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši **10 200 Kč** k rukám zástupce žalobce JUDr. Lukáše Pletichy, advokáta, do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.
- III.** Žalobci **se vrací** zaplacený soudní poplatek za podání kasační stížnosti ve výši **5 000 Kč**, který bude zaplacen k rukám zástupce žalobce JUDr. Lukáše Pletichy, advokáta, do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobci byla v roce 2015 udělena doplňková ochrana, v roce 2017 byla prodloužena. Důvodem byla hrozící vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, s ohledem na probíhající ozbrojený konflikt mezi tzv. Islámským státem na straně jedné a iráckými vládními jednotkami, kurdskými jednotkami, provládními polovojenskými milicemi a koaličními jednotkami vedenými USA na straně druhé.

[2] Dne 12. června 2019 podal žalobce žádost o další prodloužení doplňkové ochrany. Uvedl, že se nemůže vrátit do Iráku, protože je tam stále velmi špatná situace a jeho život by byl v ohrožení. Lidé, kteří ho kdysi unesli, jsou stále v Iráku, žalobce si je jistý, že jakmile se vrátí, bude unesen, nebo zabit. Žalobce je členem sunnitské komunity, která je pronásledována ze strany šíitů, kteří kontrolují veškeré dění v Iráku.

[3] Při pohovoru žalobce uvedl, že bezpečnostní situace v Iráku není dobrá a nadále se zhoršuje. Předtím, než opustil Irák, byl unesen z náboženských důvodů, únosci ho přinutili podepsat dokumenty, že pokud ho nechytí nebo se bude ukrývat, půjdou za členy jeho rodiny. Rodina žalobce měla vazby na tehdejší vládu. Dále uvedl, že se všichni jeho příbuzní z Iráku odstěhovali. Žalobce se domnívá, že v případě návratu by ho únosci mohli znovu unést a požadovat výkupné bez ohledu na to, že v Iráku už nikoho nemá, neboť jde o součást náboženských čistek, šíitské skupiny loajální iránské vládě chtějí co nejvíce snížit počet sunnitů. Lidé z těch skupin po žalobci stále pátrají u jeho známých, naposledy před třemi lety. Žalobce připustil, že nezná konkrétní situaci ve čtvrti Bagdádu, kde žil před odjezdem, bezpečnostní situace je však špatná v celém Iráku. Vnitřní přesídlení by nepomohlo. Žalobce neměl problémy s Islámským státem, takže jeho porážka situaci nezlepšila. Podle informací žalobce se irácká vláda od roku 2003 příliš nezměnila. Žalobce neměl nikdy potíže s iráckými státními orgány. V závěru pohovoru se zmínil o demonstracích, které v Iráku v současné době probíhají a které si již vyžádaly oběti na životech.

[4] Rozhodnutím označeným v návěti žalovaný žalobci neprodloužil doplňkovou ochranu, neboť došlo k zásadním a trvalým změnám situace v zemi původu žalobce. Ta sice není zcela stabilizovaná, avšak začátkem prosince 2017 byla vyhlášena definitivní porážka Islámského státu. Dle informací žalovaného v zemi neprobíhá občanská válka ani konflikt s jiným státem, počet ozbrojených útoků (včetně těch na civilisty) klesá. Pokračuje vzestupný trend návratů, který je vysvětlován právě zlepšením bezpečnostní situace a zlepšující se schopností iráckých bezpečnostních sil zajistit samostatně bezpečnost v zemi. V červnu 2019 byla veřejnosti otevřena přísně střežená tzv. zelená zóna Bagdádu, kde sídlí vládní úřady a zahraniční ambasády. Tyto informace vyvrací tvrzení žalobce o špatné bezpečnostní situaci v Iráku a absenci pozitivních změn. Ojedinelé a časově i geograficky ohraničené demonstrace, které v současné době v Iráku probíhají, nelze považovat za celoplošné a nerozlišující násilí, které by žalobce vystavovalo nebezpečí kvůli pouhé přítomnosti na území Iráku. Žalovaný uznal, že v Iráku nadále dochází k určitým bezpečnostním incidentům, avšak zcela nahodile a ve zcela omezené míře jako důsledek terorismu, který zasahuje i jiné státy světa. Žalobci již tedy nehrozí vážná újma v důsledku ozbrojeného konfliktu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu.

[5] Ohledně obav žalobce z únosců odkázal žalovaný na rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany, v němž dospěl k závěru, že tyto obavy jsou nepodložené a zveličené. Žalobce k těmto obavám nesdělil žádné nové skutečnosti. Z informací o zemi původu žalobce je zřejmé, že v případě poškození trestnou činností se lze obrátit na policii. Žalobce však na řešení své situace v Iráku zcela rezignoval, nelze tedy dovodit, že by mu irácké státní orgány odmítly poskytnout ochranu před pronásledováním ze strany soukromých osob. Irácké orgány se mnoho let snažily eliminovat vliv extrémistických skupin a i v současnosti mají nepopiratelný zájem vypořádat se s jejich kriminálními praktikami. Tvrzení žalobce o náboženských čistkách namířených proti sunnitům vyhodnotil žalovaný jako účelové, neboť irácká ústava zaručuje svobodu vyznání a alespoň na centrální úrovni irácké státní autority neprovádějí systematické pronásledování náboženských či jiných menšin, většina politických vůdců vyjádřila podporu náboženskému pluralismu. Sunnitská větev islámu, která tvoří přibližně 32 – 37 % tamní populace, není v současném Iráku pronásledována.

pokračování

[6] Žalobu proti rozhodnutí žalovaného zamítl Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem označeným v návěti. Přisvědčil žalovanému, že situaci v Iráku již nelze označit za totální konflikt, a neshledal v případě žalobce dostatečně individuální ohrožení. Žalobce pochází z Bagdádu, který patří k bezpečnějším místům v Iráku. Humanitární krize postihla nejvíce menšiny, do nichž žalobce nepatří. Zprávy o zemi původu podporují závěr žalovaného, že sunnitě nejsou v Iráku systematicky pronásledováni. Městský soud shledal, že žalovaný si obstaral dostatek informací o zemi původu žalobce aktuálních k datu vydání svého rozhodnutí, žalobce proti těmto informacím nic nenamítal. Tvrzení, které žalobce uplatnil až v žalobě, a přiložené novinové články závěry žalovaného nevyvracejí. Sám žalobce navíc uznal, že mu byly dostupné až v lednu 2020, tedy po vydání žalobou napadeného rozhodnutí. Krajský soud neshledal důvod pro zohlednění skutečností, které nastaly až po vydání rozhodnutí žalovaného, neboť žalobce je může uplatnit v řízení o nové žádosti o mezinárodní ochranu. Obavy žalobce z únosu žalovaný posuzoval již v rozhodnutí, jímž byla žalobci udělena doplňková ochrana, a vyhodnotil je jako neopodstatněné. Žalobce proti tomuto rozhodnutí nepodal žalobu ani ke svým obavám z únosu neuvedl žádné nové skutečnosti. Městský soud proto považoval za dostatečné závěry žalovaného opřené o to, že motivy prvního únosu žalobce byly finanční, avšak nyní již žalobce nemá v Iráku žádné příbuzné, po nichž by bylo možné žádat výkupné. Únosci se navíc po žalobci ptali naposledy před třemi lety a žalobce může vyhledat ochranu u orgánů země původu. Na závěr městský soud uvedl, že otázka, zda stěžovateli hrozí pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu, nebyla předmětem řízení.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[7] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku městského soudu kasační stížnost. Namítal, že žalovaný nedostatečně posoudil důvody žádosti o prodloužení doplňkové ochrany a zkreslil jeho výpověď. Závěr, že nebezpečí hrozící stěžovateli již pominulo, opřel žalovaný o zprávy cizích agentur staršího data, nikoli o vlastní skutková zjištění, a městský soud tento závěr nekriticky přejal. Stěžovatel namítl, že žalovaný neuvedl žádné důvody, které by vylučovaly přiměřenou pravděpodobnost, že stěžovatel, stejně jako členové jeho rodiny, bude v případě návratu do země původu vystaven intenzivnímu pronásledování či vážné újmě. Stěžovatel v tomto směru opakovaně uváděl, že je činěn nátlak na jeho rodinu. Předchozí pronásledování zakládá vyvratitelnou domněnku odůvodněnosti obav stěžovatele. Z rozhodnutí žalovaného ani z rozsudku městského soudu však nevyplývají důvody, proč stěžovateli pronásledování nehrozí. Žalovaný nezpochybnil hodnověrnost stěžovatelovy výpovědi ohledně incidentů, které se mu v minulosti přihodily. Na závěr stěžovatel namítl, že úvahy žalovaného i městského soudu v řadě ohledů odporují shromážděným informacím o zemi původu. Městský soud navíc odkazoval jen na ty informace, které nemohly být ve prospěch stěžovatele či neměly žádný vztah k jeho příběhu.

[8] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti upozornil, že stěžovatel nevymezil, v čem má spočívat zásadní pochybení městského soudu. Kasační stížnost je formulovaná velmi obecně a soustředí se především na pochybení žalovaného, což neodpovídá povaze tohoto mimořádného opravného prostředku. Žalovaný setrvává na svých závěrech, v podrobnostech odkázal na své rozhodnutí. Rozsudek městského soudu považuje za správný a zákonný.

[9] Nejvyšší správní soud zaslal vyjádření žalovaného stěžovateli na vědomí.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud předesílá, že kasační stížnost je formulována opravdu poměrně stručně a obecně, základní teze stěžovatelovy argumentace včetně výtek proti závěrům městského soudu jsou z ní však seznatelné.

[11] Stěžovatel vznesl jedinou kasační námitku, a to nepřekoumatelnost rozsudku městského soudu pro nedostatek důvodů spočívající v tom, že městský soud neučinil vlastní skutková zjištění a přejal nekriticky skutková zjištění žalovaného, jež se ovšem zakládala na přejetých zprávách o zemi původu staršího data (zjevně zastaralých), respektive že skutkový stav byl (proto) zjištěn nedostatečně.

[12] Podle § 23c odst. 1 písm. c) zákona o azylu jsou podkladem pro vydání rozhodnutí žalovaného mimo jiné *přesné a aktuální informace z různých zdrojů o státu, jebož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany státním občanem*. Tyto informace o zemi původu musejí být v maximální možné míře (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů a (4) transparentní a dohledatelné (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. února 2009 č. j. 1 Azs 105/2008 - 81, č. 1825/2009 Sb. NSS). Zastaralá je „taková zpráva, která obsahuje informace, které v důsledku změny okolností v období mezi vypracováním zprávy a jejím použitím již nejsou aktuální, neboť situace, již zpráva popisuje, je již zcela jiná. Pokud se podstatně změní situace, může být zastaralá i zpráva stará pouhý týden, a pokud je situace stabilní, může být použitelná i zpráva stará několik let“ (rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 8. srpna 2017 č. j. 45 Az 21/2016 - 55, č. 3714/2018 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. ledna 2020 č. j. 6 Azs 109/2019 - 74). Nejvyšší správní soud též připomíná, že zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu je stát, tedy žalovaný [srov. například rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. července 2005 č. j. 5 Azs 116/2005 - 58 či ze dne 25. dubna 2019 č. j. 5 Azs 207/2017 - 36 a čl. 10 odst. 3 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“)].

[13] Žalovaný vycházel z informace OAMP: Situace v zemi – Politická a bezpečnostní situace, vnitřně vysídlené osoby, návraty, současný vývoj ze dne 1. června 2018, informace OAMP: situace etnických a náboženských menšin, bezpečnostní situace, návraty ze dne 18. března 2018, informace MZV ČR ze dne 6. listopadu 2018 č. j. 133066/2018-LPTP, výroční zprávy Amnesty International 2018 ze dne 22. února 2018, zprávy Freedom House – Svoboda ve světě 2018 z ledna 2018, zprávy Mezinárodní organizace pro migraci, údaje o zemi – Irák, 2018 a informace ČTK: Bezpečnostní situace v Iráku je zralá pro návrat uprchlíků ze dne 18. prosince 2018. Tyto zprávy popisují vývoj událostí v letech 2017 a 2018. Informace ČTK: Irák zpřístupnil veřejnosti zelenou zónu v Bagdádu je datována ke dni 4. června 2019, je tedy o půl roku starší než rozhodnutí žalovaného. Žalovaný dále mezi podklady, z nichž vycházel, zmínil i informaci ČTK: Úřady v Iráku přiznávají přes 100 mrtvých a 6000 raněných ze dne 6. října 2019, avšak z jeho rozhodnutí nevyplývá, že by z ní vyvozoval nějaká zásadní skutková zjištění, vycházel především z výše zmíněných zpráv staršího data.

[14] Městský soud v rámci posouzení situace v Iráku odkazoval na judikaturu Nejvyššího správního soudu, z níž vyplývá, že důvod, pro který byla stěžovateli původně udělena doplňková ochrana, tedy konflikt s Islámským státem, již pominul (srov. rozsudek ze dne 16. května 2019 č. j. 1 Azs 389/2018 - 38 a na něj navazující usnesení ze dne 6. června 2019 č. j. 1 Azs 46/2019 - 59, ze dne 24. června 2020 č. j. 5 Azs 421/2019 - 30, ze dne 26. června 2019 č. j. 10 Azs 135/2019 - 31, ze dne 13. srpna 2020 č. j. 9 Azs 156/2020 - 40

pokračování

či ze dne 22. října 2020 č. j. 7 Azs 37/2020 - 32). Avšak jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. dubna 2013 č. j. 6 Azs 15/2013 - 35, jestliže během posuzování žádosti o prodloužení doplňkové ochrany vyjdou najevo skutečnosti, které by mohly odůvodňovat udělení doplňkové ochrany z jiného důvodu, než pro který byla tato ochrana původně přiznána, pak správní orgán nemůže žádost o prodloužení doplňkové ochrany zamítnout bez toho, že by se argumentačně vypořádal také s možností udělení doplňkové ochrany z onoho jiného (nového) důvodu. V případě kladného posouzení pouze prodlouží doplňkovou ochranu s odvoláním na tento nový důvod.

[15] Městský soud se tedy stejně jako žalovaný nesprávně zaměřil pouze na porážku Islámského státu a nehodnotil další vývoj v Iráku. Judikatura citovaná městským soudem se navíc týká rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany vydaných v období od 2. července 2018 do 23. července 2019. Nyní posuzované rozhodnutí bylo vydáno až na konci prosince 2019, přičemž stěžovatel v žalobě uváděl, že bezpečnostní situace v Iráku se zhoršila právě na podzim roku 2019. Na tuto námitku městský soud nijak nereagoval a potvrdil závěry žalovaného na základě informací o zemi původu stěžovatele, které však o vývoji na podzim roku 2019 nic neříkají.

[16] Nejnovější judikatura správních soudů přitom již reflektuje, že bezpečnostní situace v Iráku na konci roku 2019 neodpovídala stavu popsanému ve zprávách, z nichž vycházel žalovaný. Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 21. února 2020 č. j. 62 Az 9/2020 - 30 zrušil rozhodnutí žalovaného o neprodloužení doplňkové ochrany (udělené v srpnu 2017 s ohledem na probíhající konflikt s Islámským státem), které bylo opřené o stejné informace o zemi původu jako rozhodnutí napadené nyní. Krajský soud dospěl k závěru, že tyto informace nebyly aktuální, přičemž poukázal na doporučení Ministerstva zahraničních věcí ze dne 3. ledna 2020 týkající se cest českých občanů do Iráku. Toto doporučení sice bylo vydáno až po nyní přezkoumávaném rozhodnutí žalovaného, avšak zmiňuje se o *dlouhodobě nepřiznivě* bezpečnostní situaci, což v zásadě odpovídá tvrzení stěžovatele, že se situace v Iráku zhoršuje minimálně od října 2019. Kasační stížnost žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě odmítl Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 3. prosince 2020 č. j. 10 Azs 327/2020 - 24 pro nepřijatelnost, přičemž poukázal právě na dynamický vývoj situace v tak neklidné zemi, jako je Irák.

[17] Na základě uvedeného Nejvyšší správní soud konstatuje, že žalovaný nedostal své povinnosti opatřit si dostatečně aktuální informace o zemi původu stěžovatele. Vycházel totiž ze zpráv, které popisovaly stav v letech 2017, 2018 a v první polovině roku 2019, a zaměřil se především na porážku Islámského státu, ačkoli situace v Iráku, přesněji řečeno v celém regionu, v němž tento stát leží, rozhodně není stabilní a Islámský stát nebyl a není jedinou tamní aktivní ozbrojenou skupinou (což lze považovat za obecně známou skutečnost). Žalovaný proto měl ověřit, zda se na konci roku 2019 situace nezměnila a není na místě důvody pro prodloužení doplňkové ochrany stěžovatele opětovně zvážit, k čemuž však nestačí jediná zpráva od ČTK z října 2019, jejímž obsahem se žalovaný navíc příliš nezabýval.

[18] Městský soud měl toto pochybení žalovaného napravit. Stěžovatel v žalobě namítal, že celková politická situace v Iráku prodělala v posledních šesti měsících zásadní změny, které výrazně negativním způsobem ovlivnily tamní společnost. Uváděl, že mu hrozí nebezpečí od milice Hašd al-Šabi, která se stala ikonou radikálního šíitského sektářství. Upozorňoval na vazby mezi iráckými politickými stranami a šíitskými ozbrojenými skupinami, od roku 2018 mají tyto militární skupiny ovládat irácký parlament. Dle názoru stěžovatele byl vnitrostátní náboženský konflikt dlouho stranou pozornosti západních zemí kvůli konfliktu s Islámským státem. Dále stěžovatel zmínil útok davu na ambasádu USA a krvavé protesty, které zemi přivedly na pokraj občanské války. Stěžovatel též uvedl, že „ozbrojený konflikt – současná tzv. „mírová

revoluce‘ proti proiránskému směřování Irácké republiky probíhá od října 2019“ a eskalovala v průběhu prosince. Stěžovatel proto namítal, že zprávy, z nichž žalovaný vycházel, jsou od října 2019 zjevně neaktuální a že žalovaný „nedocení“ vliv konfliktu mezi šíity a sunnity na bezpečnostní situaci v Iráku, přičemž to, že je stěžovatel sunnita a v současné době pobývá v „proamerické“ Evropě, zvyšuje riziko, že bude terčem násilí. Na podporu svých tvrzení stěžovatel doložil několik novinových článků publikovaných na internetových stránkách Literární noviny, AlJazeera, BBC, euronews, CNN a idnes.cz.

[19] Městský soud se skutečnostmi, na které stěžovatel upozorňoval v žalobě, odmítl zabývat také s argumentem, že je stěžovatel může uplatnit v nové žádosti o mezinárodní ochranu, a není tedy důvod pro prolomení pravidla vyjádřeného v § 75 odst. 1 s. ř. s., podle něhož soud při přezkoumávání rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, a přímou aplikaci čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Navíc konstatoval, že novinové články doložené stěžovatelem nesvědčí o tom, že by v Iráku probíhal tzv. totální konflikt. Takové posouzení Nejvyšší správní soud nepovažuje za správné.

[20] Ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. váže správní soud skutkovým stavem, který tu byl ke dni rozhodnutí správního orgánu, nikoli skutkovým stavem, který správní orgán zjistil. Nebrání tomu, „aby soud při svém rozhodování vycházel z dokumentů, které vznikly až po vydání žalobou napadeného správního rozhodnutí, pokud popisují stav, jež ke dni rozhodování správního orgánu objektivně existoval“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. listopadu 2013 č. j. 4 Azs 141/2013-28). Opačný přístup by popřel zásadu plné jurisdikce, která správním soudům mimo jiné umožňuje doplnit skutková zjištění správního orgánu (srov. § 77 s. ř. s. a například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. března 2007 č. j. 1 As 32/2006 - 99, č. 1275/2007 Sb. NSS).

[21] V tomto směru městský soud přehlédl, že stěžovatel v žalobě tvrdil, že problémy, na něž upozorňoval, existovaly již v době vydání rozhodnutí žalovaného. Řada článků, které stěžovatel doložil, byla publikována ještě před vydáním rozhodnutí žalovaného (20. prosince 2019): konkrétně článek *Deadly violence continues as Iraq protests escalate* byl na webu Aljazeera zveřejněn dne 5. listopadu 2019, článek *Protesters shot dead as violence continues in Iraq* byl na téže webu zveřejněn dne 29. listopadu 2019 a článek *Iraq protest: Upsurge in violence despite Baghdad curfew* na webu BBC pochází ze dne 30. října 2019. Článek *Irak není suverénní stát, ale iránský protektorát* na webu Literární noviny je sice datován ke dni 23. ledna 2020, avšak popisuje události, k nimž došlo převážně v roce 2019. Městský soud tedy nemohl odmítnout tyto skutečnosti posoudit s odkazem na § 75 odst. 1 s. ř. s.

[22] Pochybení městského soudu nemůže napravit, že v bodě 30 svého rozsudku nové skutečnosti uváděné stěžovatelem alespoň stručně zhodnotil s tím, že z nich „nevyplyvá, že by situace v Iráku dosahovala úrovně tzv. totálního konfliktu. Články hovoří pouze o tom, že bezpečnostní situace není stále plně stabilní, a pojednávají o současné politické situaci v zemi. Závěry uvedené správním orgánem tím nijak nevyvrací.“ Za prvé, městský soud tento závěr vyslovil přesto, že ve věci rozhodl bez jednání, a články předložené stěžovatelem tudíž neprovedl dokazování v souladu s § 77 odst. 1 s. ř. s., což zakládá závažnou procesní vadu jeho rozhodnutí. Za druhé, městský soud pominul, že pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu nemusí v zemi původu žadatele probíhat tzv. totální konflikt [nehledě na to, že existují i důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. a), b) a d)]. Totální konflikt je tak intenzivní, že pouhá přítomnost civilisty na území daného státu jej vystavuje nebezpečí vážné újmy. Takové konflikty jsou však velmi výjimečné. Nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu může zakládat i méně závažný ozbrojený konflikt, pokud je žadatel schopen prokázat dostatečnou míru individualizace,

pokračování

a to například tím, že prokáže, (1) že již utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám způsobení vážné újmy, (2) že ozbrojený konflikt probíhá právě v tom regionu jeho země původu, ve kterém skutečně pobýval, a že nemůže nalézt účinnou ochranu v jiné části země, či (3) že jsou u něj dány jiné faktory (ať už osobní, rodinné či jiné), které zvyšují riziko, že terčem svévolného (nerozlišujícího) násilí bude právě on (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. března 2009 č. j. 5 Azs 28/2008 - 68, č. 1840/2009 Sb. NSS). V tomto směru by mohlo být relevantní především stěžovatelovo tvrzení, že na území Iráku probíhá náboženský konflikt mezi šíity a sunnity, přičemž stěžovateli hrozí zvýšené nebezpečí právě proto, že patří k sunnitům. Tímto tvrzením se městský soud nezabýval, pouze s odkazem na informace o zemi původu, které shromáždil žalovaný, stručně konstatoval, že sunnité nejsou v Iráku systematicky pronásledováni. Avšak, jak již bylo uvedeno, zprávy o zemi původu, které žalovaný ve správním řízení shromáždil, nejsou dostatečně aktuální.

[23] Nad rámec nutného odůvodnění Nejvyšší správní soud uvádí, že se nemůže ztotožnit ani s důvody, pro něž městský soud odmítl aplikovat čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, podle něhož musí účinný opravný prostředek proti rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu obsahovat *úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně*. Městský soud argumentoval tím, že stěžovatel může nové skutečnosti ohledně vývoje bezpečnostní situace v Iráku uplatnit v nové žádosti o mezinárodní ochranu. Taková podmínka pro uplatnění čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice však neexistuje. Právě naopak, v rozsudku ze dne 31. července 2018 č. j. 5 Azs 156/2018 - 27 Nejvyšší správní soud výslovně odmítl, že by v případě „zásadních skutkových novot“ byl na místě postup podle § 11a zákona o azylu (tedy podání opakované žádosti o mezinárodní ochranu), s tím, že „bylo povinností krajského soudu, aby v souladu s čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice v plném rozsahu přezkoumal skutkovou a právní stránku případu žalobce“ (obdobně srov. rozsudek ze dne 6. prosince 2018 č. j. 5 Azs 250/2018 - 27).

[24] Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26. listopadu 2015 č. j. 10 Azs 194/2015 - 32 pouze dovedl, že i za přímé aplikace čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice lze v řízení před soudem uplatňovat pouze ty nové skutečnosti, které žadatel o mezinárodní ochranu nemohl bez vlastního zavinění uvést již v řízení před správním orgánem. Povinnost stanovenou tímto ustanovením totiž „nelze chápat jako podporu bezdůvodného roztržitého vyličení skutkového příběhu žadatele o mezinárodní ochranu v různých fázích řízení, včetně přezkumného soudního řízení.“ Tato výhrada však směřuje především na skutečnosti, ohledně nichž tíží břemeno tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu, nikoli na informace o zemi původu, za jejichž řádné zjištění odpovídá žalovaný. A z povahy věci ji nelze uplatnit na skutečnosti, které nastaly až po vydání rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany. Článek 46 odst. 3 procedurální směrnice naopak vyžaduje, aby takové novoty vzal soud v úvahu, neboť jeho účelem je „zamezit nesprávnému posouzení situace žadatelů ve světle aktuálních poměrů a **závažných změn situace v zemi jejich původu** či jejich osobních poměrů“ (viz posledně citovaný rozsudek, zvýrazněno nyní). Městskému soudu tedy nic nebránilo, aby tvrzení, která stěžovatel uplatnil v žalobě, řádně posoudil.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Nejvyšší správní soud tedy přisvědčil stěžovateli, že žalovaný i městský soud vycházeli z neaktuálních informací o zemi původu stěžovatele a že se městský soud měl zabývat námitkami ohledně zhoršené bezpečnostní situace v Iráku, které stěžovatel uplatnil v žalobě.

[26] Kasační stížnost tedy Nejvyšší správní soud vyhodnotil jako důvodnou, a proto rozsudek městského soudu zrušil podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s.

[27] Nejvyšší správní soud dále zohlednil, že jakkoliv je v pravomoci soudů ve správním soudnictví ověřovat či doplňovat dokazování provedené dříve správními orgány (§ 77 odst. 2 s. ř. s.), není jejich úkolem (a nezdídká ani v jejich možnostech) namísto správních orgánů tento stav prvotně zjišťovat. Jak Nejvyšší správní soud konstatoval v rozsudku ze dne 16. dubna 2015 č. j. 5 Afs 89/2013 - 29, „těžiště dokazování má probíhat před správními orgány, přičemž není úlohou správních soudů provádět složitá dokazování a nahrazovat tak to, co měl již před nimi učinit správní orgán [...] Správnímu soudu přísluší v rámci soudního přezkoumání správního rozhodnutí posoudit, zda správní orgán provedl dokazování v potřebném rozsahu, tedy zda si opatřil dostatečné podklady pro rozhodnutí tak, aby mohl řádně usuzovat na skutkové i právní otázky, které pro své rozhodnutí potřebuje zodpovědět. Soudní řízení správní není pokračováním správního řízení. Úloha správního soudu je tak primárně přezkumná, v zásadě se nejedná o soud nalézací, byť je správní soud samozřejmě oprávněn v přiměřeném rozsahu doplnit dokazování provedené správním orgánem (§ 77 odst. 2 s. ř. s.).“ Tento závěr je plně aplikovatelný i v případech, na něž dopadá čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. srpna 2016 č. j. 1 Azs 91/2016 - 27).

[28] Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s. zrušil i rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku. Žalovaný si tedy především obstará aktuální informace o situaci v Iráku a na jejich základě znovu posoudí, zda stěžovateli nadále hrozí vážná újma ve smyslu § 14a zákona o azylu, či nikoli.

[29] Podle § 110 odst. 3 věty druhé platí, že zruší-li Nejvyšší správní soud rozsudek krajského (v tomto případě městského) soudu i rozhodnutí žalovaného, rozhodne i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského (městského) soudu.

[30] Podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s., *„má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.*

[31] Žalobce, který měl ve věci plný úspěch, byl v řízení o žalobě i o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Ze spisů vyplývá, že v řízení před krajským soudem učinil zástupce žalobce dva úkony právní služby – převzetí a příprava právního zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a sepis a podání žaloby [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. V řízení před Nejvyšším správním soudem učinil zástupce žalobce jeden úkon právní služby, a to sepis a podání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], celkem tedy učinil tři úkony právní služby podle advokátního tarifu. Odměna za jeden úkon právní služby činí podle § 7 bodu 5, aplikovaného na základě § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu, 3 100 Kč, podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu je k této částce třeba přičíst ještě 300 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů. Zástupce žalobce není plátcem daně z přidané hodnoty, částka 10 200 Kč tedy představuje celkovou výši jeho odměny a zároveň celkovou výši náhrady nákladů řízení přiznaných žalobci. K jejímu uhrazení byla žalovanému stanovena přiměřená lhůta jednoho měsíce.

pokračování

[32] Žalovaný neměl ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[33] Stěžovatel zaplatil soudní poplatek za kasační stížnost ve výši 5 000 Kč. Coby cizinec v řízení ve věci mezinárodní ochrany je však stěžovatel od soudních poplatků osvobozen ze zákona [§ 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 10 odst. 1 zákona o soudních poplatcích rozhodl, že se stěžovateli zaplacený poplatek vrací, a to ve lhůtě stanovené v § 10a odst. 1 citovaného zákona.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. února 2021

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu